

Lidt om Feggeklit

VED KJELD TORSÉN NØR

Fra Hannæs og næsten alle steder ved Thisted og Livø bredninger kan man se en lille ø, der rager op af fjorden imellem bredningerne med høje skrænter og stejle klinter – *Feggeklit*. Først når man kommer ret nær, viser det sig, at ”øen” er bundet til Mors med en lang, lav strimmel land mod syd, og at en anden strimmel går fra nordsiden af Feggeklit op mod Hannæs, som den dog ikke når, fordi strømmen i fjorden holder en rende åben – *Feggesund*.

I 1600erne var dette næs øde land. Ingen boede der, selv om meget tyder på, at der fra gammel tid har været forbindelse mellem folk på Nordmors og på Hannæs over næsset. Alt øde land tilhørte Kronen, og det gjorde også Feggeklit. Men selv om der på den tid måske ikke var dyrkelig jord nok derude til at en bonde kunne leve der, så var der meget græs, og det var også en værdi, der kunne give indtægter. De nærmeste folk, der kunne have nytte af græsningen, var bønderne i Hesselbjerg og deres naboer i Ejerslev, og de har måske brugt græsningen længe, før de fik lovformelig ret til det ved et kongeligt brev, dateret Koldinghus mandag efter palmesøndag 1547. De fik overladt jorden til kvægdrift og fægang mod at betale en vis afgift.

Det var sikkert et godt aktiv for bønderne, og Kronen var ikke en streng herre, så bønderne har vel brugt jorden, som det nu passede dem bedst, også til andet end kvægdrift. Men det skulle ikke blive ved at være. Efter at enevælden var indført, begyndte Kronen at holde udsalg af sine ejendomme, og Feggeklit gik ikke fri. 1. oktober 1661 solgte Kronen den til Albert Berends arvinger og Leonhard Marselis, der så opkrævede afgiften. Det var bønderne ikke helt tilfreds med, for ejernes forvalter forlangte, at de skulle af med 1 td. smør og 1 læs havre, vurderet til 36 td. hartkorn, og det mente bønderne var for meget. Forvalteren kunne kun få 1 td. smør og ½ læs havre af dem, og mere havde de sikkert heller ikke givet før, for i skødet til de nye ejere vurderes ejendommen til 24 td. hartkorn¹), hvad der netop svarer til den afgift, de ville betale. Men forvalteren krævede mere og forlangte endda, at bønderne skulle betale, hvad der havde manglet det sidste år af den afgift, han mente at ejerne havde krav på.

Det kunne blive hårdt nok for bønderne, men der var en udvej. I juni 1658, før enevælden blev indført og adelens magt knækket, kom der en forordning, der bestemte, at enhver, der havde fæstet jord, kunne opsig

fæstet ved et opsigelsesvidne, når der var givet lovligt kald og varsel. De opsagde så fæstet ved et opsigelsesbrev 1. juni 1668, og ved herredstinget krævede de opsigelsesvidne den 11. juli.

Det var ikke efter herskabets hoved, for hvis bønderne ikke ville fæste jorden derude, blev der ingen indtægt af den. Man måtte forsøge at tvinge bønderne til at beholde fæstet. Lovene havde en bestemmelse om, at en fæster skulle forbedre jorden og ikke fordærve den. Den kunne måske bruges. Forvalteren på Lund og Blistrup, Carsten Thode, lod derfor nogle mænd syne ejendommen den 12. juni, og de fandt, at der måtte være gravet tørv, både fladtørv og brændtørv omkring klitten. Da bønderne kun havde fået jorden til kvægdrift og fægang, havde de altså forringet ejendommen, og han krævede så, at de skulle beholde fæstet, til jorden var lige så god som før (og det ville i praksis sige længe, for tørv vokser jo ikke op fra det ene år til det andet!). Hver af bønderne skulle også give lov med 12 mænd,²) at han ikke havde gjort skade, og før de kunne blive fri for fæstemålet, skulle de yde alt, hvad de efter forvalterens mening skyldte.

Det kunne se farligt ud, men bønderne beviste med kvitteringer og vidnesbyrd, at afgifterne var betalt. Desuden havde de tilbudt sølv og rede penge på Nørre Herreds ting for at klare alt, hvad de endnu kunne være skyldig, men der var ingen, der ville modtage pengene.

Herredsfogeden ville da ikke nægte dem at få deres opsigelsesvidne, og dermed var fæstemålet lovligt opsagt. Så stod herskabet med Feggeklit uden fæstere og uden indtægter. Det blev de snart trætte af, og 1674 overlod Albert Berends svigersøn, Poul v. Klingenberg, Feggeklit til fru Agnete Kås fra hovedgården Sø, som hun 1675 solgte til sin søstersøn Claus Unger. Hun må have bygget en gård ved Feggeklit, for hun flyttede derud og døde der 1688. Så var Klingenberg blevet ked af den ejendom, og 1689 solgte han den til Laurits Jensen Koch til Vesløsgård, hvis svigersøn, Jens Christensen Hurtigkarl, senere boede på Feggeklit gård.

Kilder:

Ting bog for Mors Nørre Herred 1668

Trap: Danmark, 5. udgave

Kjeld Torsén Nør: Sø i Sejerslev, årbog 1972

(Kilde: Historisk Årbog for Thy, Mors og V. Hanherred 1978, side 12-14).

¹ Efter Trap: Danmark, 5. udgave.

² Den såkaldte tolvmandsed, en gammel retslevning, der forsvandt med ”Danske Lov” 1683. En mand kunne få ret i sin påstand, hvis 12 mænd aflagde ed på, at han var troværdig, selv om de ikke kendte den foreliggende sag.